

Програма прикордонного співробітництва ЄСП
Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна

Партнерство без кордонів

Програма фінансована з фондів
Європейського Союзу

HUSKROUA/1001/028

Безперервне навчання лісівників зادля кращого ведення лісового господарства

Причини, вигоди, умови наближеного до природи лісівництва (розділ 2)

В рамках тренінгу з багатофункціонального
наближеного до природи лісівництва
Експерт проекту
Інж. Рудольф Бруханік

Агентство сприяння сталому розвитку Карпатського регіону "ФОРЗА"
FORZA, Agency for Sustainable Development of the Carpathian Region

National Forest Centre

Причини для застосування наближеного до природи господарювання як альтернативи сучасним способам лісосічного господарювання

Екологічна нестабільність лісостанів та загроза безпеки операцій

Одноярусні, а часто й монокультурні ліси характеризуються екологічною нестабільністю, яка посилюється в поєднанні з недостатньо інтенсивними втручаннями догляду і, отже, ці ліси не відповідають параметрам стрункості (співвіднош. висоти дерева до його діаметра) та остійності (співвіднош. протяжності крони дерева до його висоти) дерев в деревостані. Все більш часті стихійні лиха приносять значні економічні збитки і загрожують збалансованості рубок як передумові економічного функціонування підприємств лісової галузі

Екстремальні погодні умови та очікувані кліматичні зміни

- ✓ різкий перехід від зими до літа - високі температури і посуха у весняні місяці - проблеми з штучним лісовідновленням
- ✓ сухі і теплі періоди – ослаблення стіни деревостану (опіки, всихання крон, короїди)
- ✓ раптові і сильні дощі - загроза стабільності деревостану (перезволожені ґрунти, оголення кореневої системи, обтяжіння крони з листям)
- ✓ урагани і смерчі – стихійні лиха (стіни деревостан, розладнання насаджень, збіжисті насадження)

Широкий діапазон незапланованих рубок

Погіршення санітарного стану лісів і підвищена агресивність шкідливих чинників в результаті зміни клімату зумовлюють високий обсяг незапланованих рубок хвойних, а також листяних порід дерев. Стихійні лиха обумовлені, передусім, вітровалами і сніговалами, призводять до втрати приросту, збільшенню затрат на усунення наслідків вітровалів та на відновлення і створення нового лісу на оголених територіях.

Суспільне сприйняття лісового господарства

Незважаючи на те, що майже 20 років переважаючим способом ведення лісового господарства є поступовий спосіб господарювання, громадськість, як і раніше, слідкує за правильністю призначення рубок, що руйнують елементи лісового середовища і часто помилково вважають поступовий спосіб господарювання суцільнолісосічним. Цей метод лісовідновлюючої рубки критикується, передусім, у національних парках, приміських та рекреаційних лісах та в лісах з високою концентрацією відвідувачів.

Економіка вирощування лісу

Сучасна діяльність з лісовирощування своїми поступовими раціональними заходами тягне за собою невідворотне зростання обов'язкових витрат. Тому є необхідність у пошуку фінансових резервів у тому числі з витрат, які раніше йшли на штучне поновлення та подальшу діяльність на забезпечення молодих лісових насаджень. Враховуючи низьку рентабельність (в період економічної кризи, навіть, збитковість) лісового господарства, цей тиск зростає, а, отже, класичні концепції вирощування лісу необхідно буде замінити менш вартісною, але досить ефективною концепцією лісовирощування, що базується на самовідновлюваних насадженнях і менше – на створенні та захисті лісових культур.

Наявність робочої сили

Незважаючи на значні коливання на ринку праці і триваючим відносно високим рівнем безробіття, в лісовому господарстві відбувається поступовий відтік робочої сили особливо робітників, задіяних в операціях з посадки лісу в інші сектори народного господарства, де забезпечені такі ж або кращі доходи, цілорічна зайнятість і кращі умови праці.

Наближене до природи екологічне лісогосподарювання характеризується наступними принципами, які призводять до наступних ефектів (вигод)

Принципи наближеного до природи господарювання	Очікувані ефекти		
	Ліс (природа)	Суспільство	Економіка
Створення змішаних лісів	екологічна стабільність, біорізноманіття		збалансованість виробництва
Відновлення природної структури	природні лісні угруповання, охорона біотопів, старі дерева, мертві стоячі та лежачі дерева	місця гніздування птахів	
Покращення середовища насадження	поліпшення якості ґрунту, води	зворотній вплив лісу на суспільство	підвищення продуктивності ґрунту
Створення диференційованої структури деревостанів	різновікові, різнопорідні, ярусні деревостани	рекреаційна та естетична функція лісу	самозрідження в стадії розвитку
Підвищення генетичного різноманіття	збереження спадкоємності між поколіннями лісу, адаптації до зміни клімату та навколишнього середовища		

Принципи наближеного до природи господарювання	Очікувані ефекти		
	Природа	Суспільство	Економіка
Відновлення природного видового складу	Видове різноманіття, з перевагою природних порід	Підтримка рідкісних і зникаючих видів рослин	
Перевага природного поновлення	Цільове використання природних процесів		Раціоналізація видатків
Збільшення запасу насаджень	Екологічна стабільність		Оптимізація запасу деревини, збільшення приросту
Заготівля цільових дерев		Якісна продукція, збалансованість заготівлі, збільшення доходів	
Екологізація способів заготівлі та трелювання	Зменшення пошкоджень на деревостанах	Ергономіка	Потенціал для економії видатків

Що сприяє реалізації?

- **Обізнаність та інтерес власників лісу і керівників**
 - ✓ Відсутність порівняння ефективності стандартного лісосічного та наближеного до природи лісогосподарювання
 - ✓ Відсутність інформації, особливо в приватному секторі
- **Відкритість лісогосподарника**
 - ✓ Здебільше господарювання в лісі ототожнюється з суцільно-лісосічним
 - ✓ На перехід до наближеного до природи лісівництва необхідні вагомі доводи та
 - ✓ Рішення за лісовим господарством (апробація, оцінка, переконання)
- **Законодавчі положення**
 - ✓ У той же час чинне законодавство дозволяє розробити і практично впроваджувати наближене до природи лісогосподарювання
 - ✓ Використання можливості внесення змін в лісогосподарські плани, знання правил, щоб правильно обґрунтувати наміри

Що сприяє реалізації?

- **Управління в лісовому господарстві**
 - ✓ господарювання, в основному орієнтоване на планування схем поступової системи
 - ✓ застосування наближеного до природи лісівництва - справа особистої зацікавленості лісогосподарника
- **Склад деревних порід**
 - ✓ до більшості деревостанів, які знаходяться в природних для себе умовах, можна застосовувати наближене до природи господарювання
- **Стан та умови місцевості**
 - ✓ якість середовища не є обмежуючим фактором для наближеного до природи лісівництва, більш сприятливими є природні місця зростання
 - ✓ оптимальне застосування тракторів в місцевості з нахилом схилу 40 (50)%
 - ✓ канатна дорога на місцевості на основі розрахунків економічної ефективності
 - ✓ вирішення екологічних і природоохоронних функцій лісів без обмежуючих факторів (оплата пов'язаних з цим витрат)